

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Hecyra II

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

II.

1.

- 198 **1** PRO DEVM ATQVE HOMINVM FIDEM QVOD HOC GENVS
EST QVAE HAEC EST CONIVRATIO haec scaena locum com-
munem tenet in socrum, qui diuiditur his partibus: a sexu
199 — hoc enim dixit **2** VT OMNES MVLIERES EADEM AEQVE
STVDEANT NOLINTQVE OMNIA —, deinde et ab eo, quod ⁵
socrus, tertio ab eo quod Sostrata est. nam ab eo quod
201 socrus sic adiunxit **4** ITAQVE ADEO VNO ANIMO OMNES
SOCRVS ODERVNT NVRVS, ab eo quod Sostrata est IN EO-
DEMQUE OMNES MIHI VIDENTVR LVDO DOCTAE AD MALITIAM
ET EI LVDO SI VLLVS EST MAGISTRAM HANC ESSE SATIS ¹⁰
CERTO SCIO. sumitur autem in locis communibus, quoniam
Laches credit nurum, hoc est uxorem Pamphili, propterea
domo discessisse, quoniam socrus mores non posset susti-
nere, cum, sicuti supra diximus, partus celandi causa domo
204 illa discesserit. denique adiungit mulier **7** ME MISERAM ¹⁵
208 QVAE NVNC QVAM OB REM ACCVSER NESCIO. — **11** MEQVE
ABS TE IMMERITO ESSE ACCVSATAM POSTMODVM RESCISCES
quoniam praesenti tempore nulla ad senem suspicionis de
se habitae potest esse purgatio, defensionem de futuris
temporibus pollicetur, his scilicet, quibus redditurus est ²⁰
Pamphilus: eius enim aduentu res absolui potest et disces-
210 sionis causa cognosci. — **13** QVAE ME ET TE ET FAMILIAM
DEDECORAS FILIO LVCTVM PARAS hic iam specialis accusa-
tio est ipsius in Sostratam ab his rebus quae secuntur,
212 hoc est quae in effectu sunt post iurgium. — **15** QVI ²⁵
ILLVM DECREVERVNT DIGNVM SVOS CVI LIBEROS COMMITTE-
RENT ecce communi genere 'liberos' posuit, ut <et> femi-

2 est haec α || 3 diuidetur G || 4 ut <et> α || 5 et om. F ||
7 omnis α || 9 militiam α || 14 sicuti post diximus $F\alpha$ || 17 ABS
TE] absente $F\alpha$ | merito GV | rescisces $F\alpha$, recessisses G || 21 et]
ex GP || 25 affectu (om. sunt) V | QVI ILLVM om. α || 26 dignum
decreer (decreuerunt) P α || 27 ecce <sunt> F , eite < $\bar{s}$ > P , eiecta
est V | liberi F | positi F , -tos α | et add. W .

- 214 nas intelligamus. — **17** TV INQVAM MVLIER tamquam solus
 sexus sufficere possit ad crimen et haec aetas qua mulier
 est. id enim et Virgilius (*Aen. IV 569—70*) 'uarium et
 218 mutabile semper femina'. — **21** QVIA VT VOS MIHI DOMI
 ERITIS PROINDE EGO ERO FAMA FORIS idcirco diligenter et 5
 caute uestram uitam in urbe commorantium rogo atque
 pertracto, quia, proinde ut uos domi eritis, ita mea opinio
 220 et fama populi celebrabitur sermone. — **23** ET NI ID
 FECISSET MAGIS MIRVM FORET adeo tui mores noti omnibus,
 uti, quod puella iurgio discessit, <minime> mirum sit: mirum 10
 223 magis esset, si inter uos amicitia perseueraret. — **26** AT
 VIDE QVAM INMERITO AEGRITVDO HAEC ORIA TVR MIHI SO-
 STRATA ABS TE omnis accusatio concluditur qualitate, quod
 non merito tantam aegritudinem seni fecerit, cum iunxit,
 quod rus discesserit, ut illic habitaret ac seruiret uolupta- 15
 tibus earum quae in urbe morarentur, <ut> tantum sump-
 tus quam uellent haberent, ut otium earum res domestica
 sustineret, ut sibi ipse non parceret contra quam iustum
 esset et aetas similis pati posset. itaque grates iuges de-
 buerant referre, ne aliqua senem tangeret aegritudo. — 20
 228 **31** NON MEA OPERA NEQVE POL CVLPA EVENTIT quantum
 potest, mulier defendit se, solum hoc testans, quod non
 iurgii uel discessionis ipsa sit causa. hoc facile reuincit
 senex, quod sola fuerit in domo et necessario ad culpam
 sola ipsa sit causa. denique ipsius diligentia et cura esse 25
 debuerant, ne qua aegritudo nasci posset. ita hic senex
 non tam laborat probare crimen quod intendit quam in-
 uehitur, quod adiungit **34** CVM PVELLA ANVM SVSCEPISSE

1 intelligant *G* || 2 sexus *Zeune*: senex *codd.* | qua] que
F, quā *P*, quā *V* || 3 enim *om. G* | <se (esse *F*)> uarium *Fα*, ser-
 uauit *G* || 4 vt *om. α* || 8 sermone celebrabitur *α* | ne *Gα* | is *P*,
 his *V* || 10 minime *add. Schopen* || 14 cum iunxit *V*, con-
 i-*rell.* || 16 ut *add. W.* || 17 quam *W.*: quod (quot *F*, quos *G*) *codd.* |
 uellet *α* | res <que> *α* || 18 quam] quod *G*, que *V* || 19 esset et
 posset *Zeune*: est et potest *codd.* | similes *α*, simul *G* | itaque *W.*:
 utique *codd.* | grate lugis <esse> *α*, gratie magis <esse> *F* | debu-
 erat *codd.*, *corr. W.* || 20 referret *Fα* || 23 uel] et *G* | reuincit
Zeune (*cf. ad v. 38*): scit *codd.* || 25 solam *βP* || 26 debuerat *G*

- INIMICITIAS NON PVDET. ut probaret animum, imitatur quod mulier posset dicere, quo magis redderet grauiorem accusationem, si illa istuc diceret, quod illius culpa factum esset iurgium. — **36** NAM DE TE QVIDEM SATIS SCIO PECCANDO DETRIMENTI NIHIL FIERI POTEST hoc per ironiam ⁵ pronuntiandum 'nam certus sum, quod te peccante nulla damna sentimus neque res nostra familiaris ullum patitur ²³⁵ detrimentum'. — **38** QVI SCIS AN EA CAUSA MI VIR ME ODISSE ADSIMVLAVERIT VT CVM MATRE PLVS VNA ESSET hic causa mutatur, quod illa idcirco forte discesserit, non ¹⁰ quo socrus odium uitare uellet, sed <ut> diutissime cum matre moraretur. quod reuincit senex, odio potius factum, quod admissa non sit. sed rursus mutat causam, cur admissa non sit, <et> se defendens mulier dicit **41** ENIM LASSAM OPPIDO ESSE AIEBANT. 'oppido' autem intelligimus ¹⁵ ualde. contra senex rursus inuehitur, quod ipsa potius puellae morbus sit et eius mores aegritudinem afferant, non quo illa incommodo corporis aliquo laboret. concludit inuentionem ad generale nomen socrus, quod nulla sit earum, quae filium ducere uelit uxorem, ac, si quam uo- ²⁰ luerit illa datur quae placita est condicio, ad postremum, cum duxerint filii, socrus iterum expellunt foras coniuges liberorum.

2.

- 243** **1** ETSI SCIO EGO PHILVMENA MEVM IVS ESSE VT TE COGAM QVAE EGO IMPEREM FACERE haec scaena in exordio ²⁵ quidem allocutionem ad filiam habet patris, quo, cum in domo reperisset, cogeret, uti ad Pamphilum domum re-

1 emitatur *P*, emitt- *GV* || 4 esset *Zeune*: est *codd.* || 6 nuntiandum α || 8 *ME om.* β || 11 sed] q] *G* | ut *add. Karsten* || 13 sed rursus *om.* α || 14 et se *Zeune*: sed *codd.* | lassam <eam> β (*recte?*) || 15 aiebant esse α || 17 illius *G* | aegritudinis α || 19 at *F* α || 20 earum *om.* *G* | quin gnatum uelit ducere uxorem *G* (*ex Ter.*) | uellet *F* α , *corr. W.* | ac si qñ uoluerit *F*, et *G* || 21 que itt placita est datur condicio *G* | at *GV* || 26 allocutionem (*cf. Don.*) *W.*: loc- *codd.* | quo *W.*: quod *codd.* || 27 ad *om.* *G* | pamphili *F* α

uerteretur, et tamen ueniam tradentis, quod absente Pamphilo filia reuerti nolit. post habet accusationem et defensionem, quod †incidit† reus fit iniuriarum senex, quod filiam abduxerit suam marito absente et apud se aegram esse patiatur, tamquam curam atque diligentiam in domo coniugis habere non possit. igitur huius accusationis initium tale est **5** PHIDIPPE ETSI SCIO EGO ME MEIS OMNIBVS ADPRIME ESSE OBSEQVENTEM SED NON ADEO VT FACILITAS MEA CORRVPAT ILLORVM ANIMOS. hoc initio tollitur id, quod fortasse pater diceret 'apud me filiam pietate con-
247 tinea'. denique adiungit **7** QVOD SI TV IDEM FACERES NON consentiendo tantum, ut animos tuorum corrumpas MAGIS IN REM VESTRAM ET NOSTRAM ID ESSET. deinde adiungitur **250** uehemens et generalis accusatio **8** NVNC VIDEO IN ILLARVM **251** POTESTATE ESSE TE et narratio supponitur **9** HERI ADII 15 TE DE FILIA VT VENI ITIDEM INCERTVM ME AMISISTI. deinde **252** argumenta quaestionum cum inuentione **10** HAUD ITA DECET SI PERPETVAM HANC VIS ESSE AFFINITATEM CELARE TE IRAS SI QVID EST PECCATVM A NOBIS PROFER AVT EA REFELLENDO AVT PVRGANDO VOBIS CORRIGEMVS TE IVDICE 20 IPSO SIN EA EST CAUSA RETINENDI APVD VOS QVIA AEGRA EST TE MIHI INVRIAM FACERE ARBITROR PHIDIPPE SI METVIS SATIS VT MEAE DOMI CYRETVR DILIGENTER. hoc ut confirmare possit, et iureiurando in se positum monstrat affectum
258 **16** AT ITA ME DI BENE AMENT HAUD HOC TIBI CONCEDO 25 ETSI ILLI PATER ES VT TV ILLAM MAGIS SALVAM VELIS QVAM EGO et adiungit 'filii causa'. huius rei purgatio supponitur sic, ut <in> incerto collocetur causa, cur illa discesserit. tamen quod absens Pamphilus sit <et> idcirco

2 nolit Zeune: noluit *codd.* || 3 incidit *G*, incius *F*, in sic *P*, in sit *V*; idcirco? | fit] sit *G* || 4 se *om. α* || 7 <et> meis *F α* || 10 fortasse *Westerh.*: foras se (esse *F*) *codd.* || 15 te ante esse *F*, ante in *G*, *om. α* | esse potestate *G* | et] in te *corr. P* || 19 <aut> si *G V* || 23 SATIS et MEAE *om. G* | <ne> ut *F*, ut <in> *P* || 24 in se positum] interposito *Schopen* || 25 haut hoc tibi (ibi *α*) concedo at ita me di bene ament at tibi contendo *G α* || 28 in et 29 et *add. W.*

non redeat, ex ea re suspicio datur socrum talem esse, quae absente marito nurui sustineri non possit. nam dixit

- 265 **23** ILLAM AD VOS REDIRE STVDEO SI FACERE POSSVM VLLO
 267 MODO. — **25** NAM POSTQVAM ATTENDI MAGIS ET VI COEPI
 AGERE VT REDEAT *nam posteaquam attendi, et coepi, inquit,* 5
 271 *operam dare, ut ad uos reuerteretur.* — **29** NON POSSVM
 ADVERSARI MEIS purgat a natura sua, quod tali uitio
 esse confessus est, <ut contra> uoluntatem suorum facere
 272 non possit. — **30** CERTVMNE EST ISTVC id est: *filiam ut
 non remittas, nisi Pamphilus uenerit.* 10

3.

- 274 **1** EDEPOL <NE> NOS SVMVS INIQVE AEQVE OMNES IN-
 VISAE VIRIS PROPTER PAUCAS haec scaena conquestionem
 tenet quod immerito accusatur, quippe cum sibi intenda-
 tur accusatio non ex moribus neque ex propria uita, sed
 <e> communi nomine, quod socrus sit. quae non omnes 15
 malae sunt *et omnes mala opinione laborant plurimum,
 quia quaedam malae sunt.* nam cum pauculae inuisae uiris
 sunt propter mores, efficiunt, ut omnes dignae uideantur
 278 malo. — **5** HAVT POL ME QVIDEM similem esse neque sociam.

III.

1.

- 281 **1** NEMINI EGO PLVRA ACERBA CREDO ESSE EX AMORE 20
 OBLATA QVAM MIHI ueniens Pamphilus peregre cognoscit in
 portu a seruo uxorem suam quam diligebat domo disces-
 sisse. aegre fert, *grauiter ingemescit:* est enim maxima
 cura, quia suspicio est puellam propter matris mores dis-
 ccessisse. habet incertum quid faciat: amat uxorem, sed 25

4 VI COEPI] incepti *F*, coepi (-it *GV*¹) *rell.* || 5 AGERE] co-
 gere *Ter.* | rediret *F*¹ (= *Ter.*) || 8 ut *add. Westerh.* | contra
 (aduersus *Schoell*) uoluntatem *W.*: uolupt- *codd.* || 11 INIQVE
om. G || 15 e *add. W.* || 16 laborent *codd.* || 17 nam] sed α |
 paucae α || 19 esse *om. F*